

Una dona s'atura en el camí (1)

(Novel·la d'Ernest Martínez Ferrando)

El "Premi Crexells" del 1935 ha estat otorgat a aquest escriptor, a aquest prosista valencià. L'obtenció d'un dels premis de la Generalitat és la consagració definitiva de l'home de lletres. Per a obres escrites en la nostra llengua no hi ha un altre premi major. Fins ara el Premi Crexells havia estat guanyat per catalans de la Catalunya estricta. Per primera vegada el guanya un fill del País Valencià. És un alt honor que hem de remarcar ací a València tant com calga perquè servixca d'estímul. Tot el que fem per depurar l'idioma, tot el que facen els escriptors valencians per escriure correctament ens serà en profit propi i en profit de la nostra literatura i ens acostarà, cada dia més, a aconseguir aquesta consagració que ja gaudix el nostre millor prosista, Ernest Martínez Ferrando.

Perquè una de les coses de les quals ha d'adonar-se el lector de "Una dona s'atura en el camí" és la correcció gramatical en què està escrita. I la correcció gramatical és una de les columnes que aguanten tota obra literària. La prosa d'Ernest està neta de tota incorrecció i amb aquest supòsit l'anècdota és més clara i els elements novel·listics, els elements emocionals, arriben a l'ànima del lector sense cap entrebant.

Què és "Una dona s'atura en el camí"? És la novel·la de la jove que somnia una vida regalada, de joies i sedes, de luxe i que ho aconseguix. Ella no estima el promés que passa a ésser l'amant i que després serà el marit; ella no estima el fill però no els abandonarà quan enamorada del metge, aquest li proporciona la felicitat. Elvira, la protagonista, ofega l'amor que ha naixcut al seu cor per no separar-se del luxe que la volta.

Fet i fet és la novel·la que es podria escriure de tanta dona com hi ha pel món, d'aquella mena de dones que es casen amb un home ric sense haver-se'n enamorat previament i que tenen fills del matrimoni vinguts per vies carnals només, sense que els afectes cordials facen naixer; que viuen tan unides com poden a llurs marits perquè guanyen o tenen diners, perquè els compren mobles i teles i no es preocupen de com els despenen llurs mullers. Aquestes dones un dia o altre troben l'home que els vol, l'home enamorat que les estima de tot cor i elles se'n enamoren; troben que haurien de viure feliçment amb aquest home, que l'haurien de correspondre; però els manca desició i resten a casa entre les quatre parets tapisades de la presó luxosa i posen el cor entre les mans i l'estrenyen i ploren i es venen la felicitat pels dos coixins del canapè, per les quatre joies que llüixen al pit i a les mans i per les sis ampelles de perfum del tocador. S'aturen en el camí, infelices però amb les riqueses que un dia van somniar que mereixien...

Ernest Martínez Ferrando ha buscat per a la seua novel·la no una gran heroïna de passions i accions úniques; ha preferit descriure les reaccions de la dona vulgar, de la dona que passa pel carrer, de tanta dona que passa pel carrer. La tasca del novel·lista, al nostre entendre, és molt més difícil amb una tal figura femenina, que no amb un altra que fos abraçada d'una passió singular, puix que per a les petites coses, per a les coses de poc relleu, es necessita una més gran percepció.

Es clar que amb temes que semblen intrascendents, Martínez Ferrando ha bastit tot un enfilall d'obres magnífiques. En "Les llunyanies suggestives", "El farsant i l'enamorada", "Histories i fantasies", "Primavera inquieta", i en les "Tres histories cruels", el nostre gran prosista havia demostrat prou quanta amargor es troba en aquestes vides vulgars. "Una dona s'atura en el camí" és, també, una novel·la amarga, trista, senzillament, perquè Elvira renuncia l'Amor quan aquest li tocà el cor.

CARLES SALVADOR

(1) Biblioteca "A tot vent". Edicions "Proa" Badalona, 1935. Preu, 3'80 pessetes.

